

Han använder skiljetecken sparsamt, icke mellan alla ord, utan mellan ordgrupper. Härmed sammanhänger, att en runa får vara gemensam för två ord: 16—25 **aukupmuntr**. Allt detta överensstämmer med Åsmund Kåresons ortografiska vanor. Även mycket i ornamentiken hänvisar till Åsmund: rundjurets huvud och fot, den vingade draken (jfr B 564 Åbyggeby, Vendels sn, U 1031). Korset har den hos Åsmund vanliga formen. Runslingan är lagd i form av en stor hyska. Detta för Åsmund annars främmande mönster är uppenbarligen betingat av stenens form. Det är därför med starka skäl, som man med Brate kan bestämma denna ristning som ett verk av Åsmund.

Karaktéristiskt för Åsmund är också, att på stenytan t. h. om korset äro infogade ett par figurer. Om realismen i framställningen kan icke råda någon tvekan. Den bör vara en bestämd varning mot varje försök att i andra figurer inlägga någon symbolisk mening. Åsmund har tecknat sina figurer helt enkelt därför att det har roat honom och att de bara fläckarna på stenytan lockade till utfyllnad.

Om namnet *Guðfastr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100, om *Guðmundr* Sö 217 och U 692, om *Ofeigr* U 2.

1044. Onslunda, Tensta sn. Nu i Tensta kyrka.

Pl 69.

Litteratur: B 517, L 240, D 1: 234. J. Bureus, Fa 6 s. 128 n:r 88 (Caspar Cohl), Fa 5 n:r 381, Fa 1 s. 86; J. Rhezelius, Fa 10: 1 n:r 53, F 1 1 n:r 28; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 76; R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA);

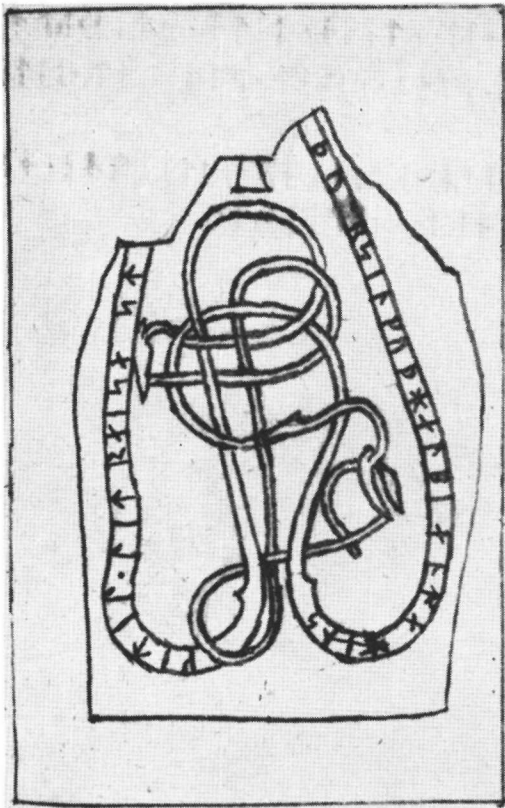

Fig. 266. U 1044. Onslunda, Tensta sn.
Efter teckning av Rhezelius (Fa 10: 1).

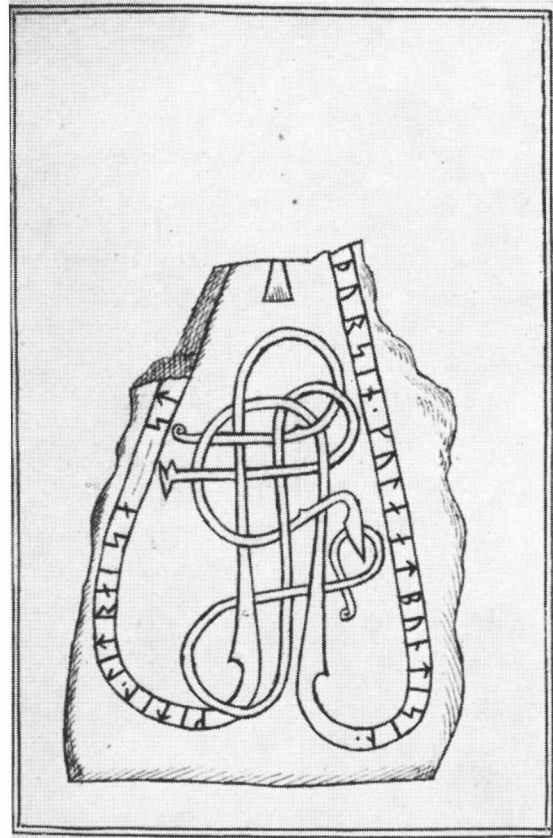

Fig. 267. U 1044. Onslunda, Tensta sn.
Efter teckning av Rhezelius (F 1 1).

KVHAAkad:s Månadsblad Årg. 2 (1873), s. 138; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10:1), s. 77; Upsala Nya Tidning 19/4 1901; J. Eriksson, Inventering av fornlämningar i Tensta sn 1928 (ATA); Handlingar i ATA 1927, 1930.

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckningar (i F a 10:1 och F 11); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 517); Dybeck (D 1:234).

Ett stycke av runstenen förvaras sedan 1930 i Tensta kyrkas vapenhus.

Även denna runsten vid Onslunda var känd av J. Bureus. Platsen anges av Caspar Cohl (F a 6): »Wedh Odenslunda i Tenstadh»; av Rhezelius: »Wedh Odenslunda i Hagan» (F a 10:1), »På Odenslunda ägor i ett Tää» (F 11). F a 5: »Odenslunda.» — I Ransakningarna (1677) uppges, att två runstenar funnos »I Forsa by och Flodhtää» (se ovan U 1043); det är U 1043 och 1044 som avses. — Träsnittet i Peringskiölds Monumenta har påskriften: »Onslunda Flogsta Skogstä d. 2.» (se ovan U 1043). B 517: »Onslunda By»; L 240: »Dersammastädes» (som U 1043), alltså »Onslunda by, Flogsta tä». — Stenen har sedermera blivit sönderslagen. R. Dybeck fann 1864 endast ett stycke, det samma som ännu är i behåll. Sveriges runurkunder (1864): »Stycket ligger invid föregående [U 1043].» — Fragmentet tycks ha legat kvar vid sidan av U 1043 intill år 1930, då det fördes till Tensta kyrka.

Grå granit. Fragmentets längd 0,75 m., bredd 0,55 m. Ett stort stycke var redan på 1600-talet avslaget upptill, med en del av inskriften. Runstens ursprungliga höjd torde ha varit omkr. 1,70 m., största bredd nedtill omkr. 1,10 m. Ytan är tämligen jämn, men knottrig. Ristningen är djup och tydlig, jämnt och skickligt huggen.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 517):

[kitil·lit·raisa st...] þur sin k[ulhat bonta sin]

5 10 15 20 25 30 35

Kætill let ræisa st[æin] ... [fa]ður sinn, Gulla at bonda sinn.

»Kättil lät resa stenen ... sin fader, Gulla till minne av sin man.»

Till läsningen: Intet sk efter 18 r och 21 n. 22 k är icke stunget.

Caspar Cohl (F a 6): kitil·lit·raisa st... þur sin kup halbi anta sin. — Rhezelius, F a 10:1 har samma läsning, utom att sista ordet sin har blivit på själva teckningen ändrat till hans. F 11: kitil·lit·raisa st... þur sin·kula at bunti sin. — Hadorph och Leitz (B 517): sk efter 21 n. — Dybeck har endast r. 16—22; intet sk efter 21 n.

Inskriften har den regelbundna och typiska formuleringen: en son har låtit resa stenen till minne av sin fader, och hustrun till minne av sin man. R. 25 har möjligen varit a, såsom Rhezelius har läst. I varje fall har namnet med säkerhet varit Gulla; så ha redan Bureus (F a 5) och Rhezelius (F 11) uppfattat det. Peringskiöld återger det: Gulig och tolkar: »Men Jölr åth sin Man (lat. Julia etiam marito suo).»

Det är ingalunda osannolikt, att ristningen är ett verk av Öpir. Så vitt man av det bevarade fragmentet kan döma, är den i alla avseenden i hans stil.

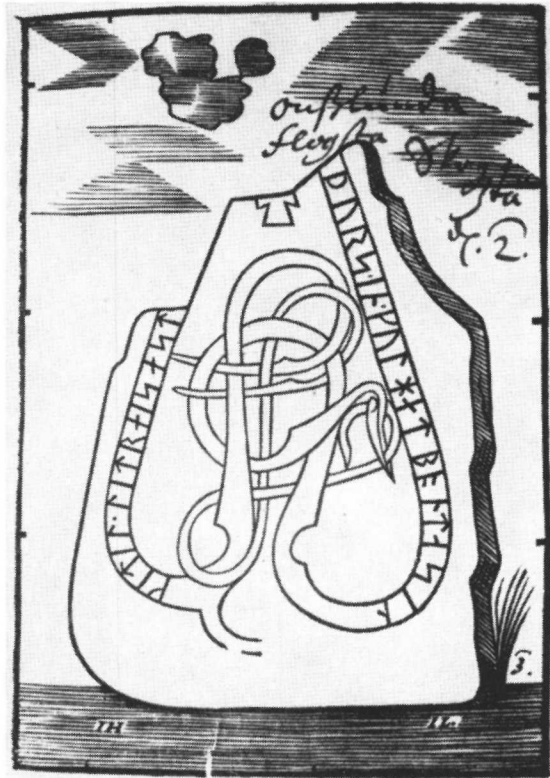

Fig. 268. U 1044. Onslunda, Tensta sn.
Efter B 517.

Salsta, Tensta sn.

Enligt beskrivningen till Geologiska kartbladet »Salsta» 1871, s. 53 skall en runsten finnas »S vid Salsta slott». Platsen är också utmärkt på kartbladet, strax S om Salsta, ungefärligen vid sydligaste udden av parkområdet. Någon verklig runsten finnes här icke, men väl en sten med runor från senare tid, insatt i muren kring parken. Inskriften lyder: **iarl · auk · koþr · bonþa · a · salistaþum · raisti · stain · iftir atfakum.**

1045. Björklinge kyrka.

Pl. 70, 71.

Litteratur: D 1: 236. R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA); UFT h. 9 (1880), s. 176; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildning: Dybeck (D 1: 236); v. Friesen foto (UUB).

Runstenen står rest på kyrkogården, jämte U 1046—48 vid södra sidan av kyrkväggen. U 1045 står längst åt V.

I sin reseberättelse 1864 meddelar R. Dybeck om runstenar vid Björklinge kyrka följande: »Björklinge sockens samtliga minnesmärken granskades under 14 dagars tid. Före min ankomst dit voro tre icke förut bekante runstenar uppdagade, den första i Lunds hage [U 1054], den andre i ett dike helt nära prestgården [U 1050] och den tredje i Kyrkans södra grundmur [U 1047]. Denne uttogs ur muren, och jag upptäckte, under det detta verkställdes, ena kanten af en annan runsten [U 1045], hvilken låg i samma grundmur, tio alnar från den förre. Äfven han uttogs, hvarefter båda stenarne, sedan inskrifterna blifvit förklarade för socknens tillkallade skolbarn, restes å vestra Kyrkvallen, tillika med två andre, af hvilka den ene upptogs ur stegluckan [U 1046] och den andre ur Kyrkogården [U 1050], der han påträffades under en större rödhäll.» Resultatet av arbetet kan Dybeck redovisa i sin förteckning över socknens fornminnen s. å.: »På Björklinge vestra kyrkvall stå två runstenar, af hvilka två — förut icke kände — nyligen blifvit uttagne ur kyrkans grundmur [U 1045 och 1047] och två likaledes för kort tid sedan upptagne ur kyrkogården [U 1046 och 1050].» — *Sveriges runurkunder* h. 5 (1864): »Kyrkvallen (Nyfunnen). Runstenen, som låg i samma grundmur, hvari föregående sten [U 1047] fanns, uttogs vid samma tid och restes å kyrkvallen.» — Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Salsta» (1871): »N. vid kyrkan, 4 ditförda» (avser U 1045—1047, 1050). »N.» är här felaktigt. Stenarna stodo uppställda på vällen V om kyrkan, utanför kyrkogårdsmuren. — O. v. Friesen har ¹⁹/₅ 1919 antecknat: »Undersökningsresa till Björklinge, Uppland ... för den vid kyrkoreparationen 1917 under tröskeln till sakristian funna runstenen [U 1048] som nu stod upprest mot västra kyrkogårdsmuren. Öfriga runstenar ... voro resta väster om nämnda kyrkogårdsmur. Skollärare Lindgren anhöll om anvisning hvar de lämpligen för framtiden borde jämte den nyfunna uppställas. Jag anvisade den breda gången S om kyrkans s. vägg: två à tre stenar på hvardera sidan om hufvudportalen utanför takdroppet.» — År 1920 flyttades tre av de fyra runstenarna på kyrkvallen, U 1045, 1046 och 1047, in på kyrkogården och uppställdes på sina nuvarande platser utmed kyrkans södra vägg.

Blågrå gnejsgranit. Höjd 1,34 m., bredd 0,95 m. Stenen har en triangulär genomskärning. På h. sidan är kanten bred (53 cm.), på v. sidan däremot sammanstöter baksidan med framsidan i en skarp spets. På framsidan är en tunn avflagring, som upptager ungefär halva ytan åt h. Denna avflagring fanns redan då stenen ristades. På v. sidan har ytan en brungrå, på h. sidan en blågrå färgton. Inskriften är skadad upptill och utefter h. sidan. Sannolikt ha dessa skador uppkommit, då stenen inlades i kyrkmuren. Ristningen är rätt ojämn, delvis djup och tydlig, delvis ganska grund och svårsläst.